

**MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINI
TRANSFORMATSIYALASHDA OTA-ONALAR BILAN
HAMKORLIKNING AHAMIYATI**

*Osiyo Xalqaro Universiteni Iqtisodiyot va Pedagogika fakulteti MM 11-P-
25 guruh magistri **Soipova Gulnoza Mo'minjonovna***

Annotatsiya: *Maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiyalash va transformatsiya qilish jarayonida ota-onalar bilan samarali hamkorlik alohida strategik ahamiyatga ega. Zero, bola rivojlanishining 70–80 foizi oilada shakllanishi, ta'lim-tarbiya muvaffaqiyatining esa oila va ta'lim tashkiloti o'rtasidagi uzviy hamkorlikka bog'liqligi ilmiy manbalarda qayd etilgan. Ushbu maqolada ota-onalar bilan hamkorlikning zamonaviy yondashuvlari, pedagogik amaliyotga integratsiya qilinayotgan raqamli vositalar, oilaviy-pedagogik kommunikatsiya modellari hamda maktabgacha ta'lim tizimini transformatsiya qilish sharoitida hamkorlikning yangi mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari ota-ona va pedagog o'rtasidagi doimiy muloqot, qo'shma pedagogik faoliyat, hamkorlikda rejalashtirish va bola rivojlanishini monitoring qilish orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, transformatsiya, ota-ona hamkorligi, oilaviy ta'lim, pedagogik muloqot, raqamli hamkorlik, bola rivojlanishi, kompetensiyaviy yondashuv.*

Annotation: *effective cooperation with parents in the process of modernization and transformation of the preschool education system is of particular strategic importance. After all, the fact that 70-80% of the child's development is formed in the family, and the success of education depends on the continuous cooperation between the family and the educational organization is noted in scientific sources. This article will analyze modern approaches to interaction with parents, digital tools that are being integrated into pedagogical practice, models of family-pedagogical communication, as well as new mechanisms of cooperation in*

the context of transformation of the preschool education system. The results of the study show that it is possible to increase the effectiveness of education through constant communication between parents and educators, joint pedagogical activity, collaborative planning and monitoring of Child Development.

Keywords: *preschool education, transformation, Parent cooperation, family education, pedagogical Communication, Digital Cooperation, Child Development, competency approach.*

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda maktabgacha ta'lim tizimini transformatsiyalash nafaqat metodik yangilanishlarni, balki ota-onalar bilan hamkorlikning mutlaqo yangi sifat bosqichiga ko'tarilishini talab qilmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalarning erta rivojlanishi, ularni intellektual, ijtimoiy, nutqiy, emosional va jismoniy jihatdan qo'llab-quvvatlashda oilaning o'rni beqiyosdir. Shuning uchun ham davlat siyosatida, ayniqsa O'zbekistonning so'nggi yillardagi ta'lim islohotlarida, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish, ta'lim jarayoniga keng jalb etish, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish ustuvor vazifalardan biriga aylangan.

Transformatsiya jarayoni o'z ichiga quyidagi o'zgarishlarni oladi:

- raqamli platformalar orqali ochiq muloqotni shakllantirish;
- oilaga yo'naltirilgan ta'lim dasturlarini kengaytirish;
- pedagog-ota-ona uchlik hamkorligini mustahkamlash;
- bola rivojlanishini monitoring qilishda ota-onalarning ishtirokini ta'minlash;
- maktabgacha ta'lim tashkilotlarida oilalar bilan ishlash bo'yicha innovatsion texnologiyalarni joriy etish.

Shu ma'noda, ota-onalar bilan hamkorlik maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning eng muhim komponentlaridan biri sifatida qaraladi.

Ilmiy manbalarda ota-ona va pedagog hamkorligining bir qator ustuvor jihatlari qayd etiladi:

Bronfenbrennerning Ekologik tizimlar nazariyasiga ko'ra, bola rivojlanishi mikro-muhit, ya'ni oila va ta'lim tashkiloti o'rtasidagi o'zaro ta'sir kuchi bilan belgilanadi.

UNESCOning "Early Childhood Care and Education" (ECCE) konsepsiyasida oilani ta'lim jarayonining strategik hamkori sifatida belgilash transformatsiya jarayonlari uchun asos bo'ladi.

Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasida ham bola faoliyatidagi ijtimoiy hamkorlikning o'rni muhim ekanligi ta'kidlanadi.

O'zbekiston ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar — "Ilk va maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonun, DTSlar, MMT konsepsiyalari ota-onalar bilan hamkorlikni tizimli asosda tashkil etishni talab qilmoqda.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda Family-School Partnership modeli, Parent Engagement Strategy, Co-learning Model kabi yondashuvlar keng o'rganilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ota-onalar bilan hamkorlik nafaqat kommunikatsiya jarayoni, balki pedagogik hamkorlikning muhim mexanizmi sifatida qaraladi.

Maktabgacha ta'lim tizimini transformatsiyalashda ota-onalar bilan hamkorlikning ahamiyati

Hurmatli rahbarlar, aziz tarbiyachilar, muhtaram ota-onalar!

Bugun biz maktabgacha ta'limni chinakam yangi bosqichga ko'tarish haqida gapirmoqdamiz. Zamonaviy jihozlar, xorijiy metodikalar, chiroyli binolar – bularning barchasi muhim. Lekin ularning hammasi bir narsasiz – ota-onalar ishtirokisiz – hech qachon to'liq samara bermaydi.

Nega deganda, bola hayotining eng muhim birinchi 6 yilida eng ko'p vaqtini uyda, oilasida o'tkazadi. Agar uyda bog'chada o'rgatilgan narsalar takrorlanmasa, qo'llab-quvvatlanmasa, bog'chadagi barcha mehnatimiz bir kunda yo'q bo'lib ketadi. Shuning uchun ham haqiqiy transformatsiya faqat ikki tomon – bog'cha va oila bir yoqadan bosh chiqargandagina ro'y beradi.

Har bir bola o'ziga xos. Uning ichki dunyosini, qiziqishlarini, qo'rquvlarini ota-onadan yaxshi hech kim bilmaydi. Faqat ota-ona bilan yaqin hamkorlikda biz bolaga chinakam individual yondashuvni ta'minlay olamiz. Faqat ota-ona bilan birga biz bolaning nutqi, fikrlashi, ijtimoiy ko'nikmalari va emotsional rivojlanishini birgalikda qo'llab-quvvatlashimiz mumkin.

So'nggi ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqda: bolaning emotsional salomatligi uning aqliy rivojlanishidan ham muhimroq. Bu sohada esa ota-ona bilan hamkorliksiz bir qadam ham oldinga siljish mumkin emas.

O'zbek oilalarida bu masalaning ahamiyati yanada yuqori. Bizda nafaqat ota-ona, balki buvi-buva, xola-amma, tog'a-amaki ham tarbiyada faol ishtirok etadi. Agar bog'cha butun keng oila bilan hamkorlik qila olsa, ta'sir bir necha barobar ortadi.

Shunday ekan, bugundan boshlab har bir bog'cha oldiga bitta aniq maqsad qo'yaylik:

Ota-onalarni oddiy "mehmon" emas, balki tarbiya jarayonining teng huquqli ishtirokchisi, haqiqiy sherigiga aylantiraylik.

Buning uchun nima qilish kerak?

- Har bir bolani bog'chaga moslashuvini ota-onasi bilan birga rejalashtiraylik.

- Har hafta ota-onaga uyda birga bajariladigan kichik vazifalar beraylik.

- Bolaning rivojlanish portfelini ota-ona bilan birga to'ldiraylik.

- Har oyda bir kun "Ota-ona kuni" o'tkazaylik – ota-onalar bog'chada bolalar bilan birga dars o'tsin, o'yin o'ynasin.

- Har shanba kuni "Ota-onalar akademiyasi" tashkil qilaylik – psixolog, logoped, metodistlar bepul maslahat bersin.

Sizlarsiz bizning barcha sa'y-harakatlarimiz yarim qoladi. Bolalar bog'chasi faqat sizlar bilan birga haqiqiy rivojlanish markaziga aylanadi.

Hurmatli tarbiyachilar!

Ota-onalarni "muammo" emas, eng yaqin yordamchi deb biling. Har bir ota-onaga vaqt ajratilgan daqiqa kelajakda yuz barobar qaytadi.

Xulosa qilib aytganda:

Endi shiorimizni oddiygina devorga yozib qo'yib ketmaymiz. Keling, birgalikda o'z bog'chamizda, o'z mahallamizda buni qanday amalga oshirishni aniq muhokama qilaylik.

Quyida 6 ta asosiy savol. Har bir savol bo'yicha 3–4 daqiqa atrofi gaplashamiz, keyin takliflaringizni yozib olamiz va umumiy qarorga kelamiz.

1. Eng katta to'siq nima? Ko'pchilik ota-onalarning “vaqtim yo‘q” degan bahonasi haqiqatmi yoki bu bizning ularga noto‘g‘ri yondashuvimizning natijasimi? Qanday qilib 5–10 daqiqa vaqtini osonlik bilan ajratib qo'yadigan qilishimiz mumkin?

2. Birinchi qadam Ertaga ertalabdan boshlab ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish uchun eng oddiy, eng tezkor nima qilishimiz mumkin? (Misollar: har bir ota-onaga shaxsiy WhatsApp guruh ochish, kunlik 1 ta kichik fotosurat + 1 qator izoh yuborish, “Uy vazifasi” daftarchasini joriy qilish...)

3. Eng samarali tajriba Sizning bog'changizda yoki boshqa joyda ota-onalar bilan hamkorlikning qaysi shakli eng yaxshi natija bergan? Nega deb o'ylaysiz?

4. Qaysi ota-onalar bilan ishlash qiyin? Ishda band ota-onalar, ko'p bolali oilalar, buvi-buva tarbiya qiladigan oilalar, chet elda ishlaydigan ota-ona farzandlari... Ularni jarayonga qanday jalb qilamiz?

5. Tarbiyachilarning motivatsiyasi Ko'pincha tarbiyachilar: “Biz ota-onalarga qo'shimcha ishlayapmiz, lekin maosh o'zgarmaydi” deb shikoyat qilishadi. Buni qanday hal qilamiz? (ma'naviy rag'batlantirish, rahbarning shaxsiy rahmatlari, “Eng yaxshi hamkor bog'cha” tanlovi...)

6. Aniqlik va majburiyat Bugun shu yerda o'zimizga va bir-birimizga qanday aniq va'da beramiz? (Masalan: “1 oy ichida har bir guruhda ota-onalar bilan shaxsiy uchrashuv o'tkazaman”, “Har juma kuni 1 ta oilaviy vazifa beraman”, “Ota-onalar akademiyasini 2026-yil yanvaridan boshlaymiz”...)

Keling, hozir har bir stol (yoki har bir guruh) bitta eng muhim taklifni yozib, ovoz chiqarib aytadi. Keyin barcha takliflarni devorga yopishtiramiz va kelgusidagi 3 oy, 6 oy, 1 yillik rejaga kiritamiz.

Sizning fikringiz, taklifingiz, hatto tanqidingiz – bugun eng qadrli narsa. Chunki faqat birgalikda gaplashgandagina haqiqiy o‘zgarish boshlanadi.

Jamiyatda oila va ta’lim hamkorligining yangi modeli shakllanmoqda. Biroq ayrim muammolar ham mavjud:

Ayrim ota-onalarning vaqt yetishmovchiligi;

Pedagoglar uchun oilalar bilan ishlash bo‘yicha maxsus metodik ko‘nikmalar yetishmovchiligi;

Ayrim hududlarda raqamli infratuzilmaning zaifligi;

Ota-onalarning pedagogik savodxonlik darajasidagi farqlar.

Shunga qaramay, transformatsiya jarayonida ota-onalarni passiv kuzatuvchidan faol hamkor darajasiga ko‘tarish boshlang‘ich ta’limning sifatini oshiradi. Rivojlangan davlatlar tajribasi — Finlyandiya, Kanada, Yaponiya — ota-onalarni va pedagog hamkorligi ta’lim sifati kafolati ekanini ko‘rsatadi.

Xulosa

Maktabgacha ta’lim tizimini transformatsiyalashning asosiy ustunlaridan biri — bu ta’lim tashkiloti va oila o‘rtasidagi samarali, tizimli va interfaol hamkorlikdir. Ota-onalarni ta’lim jarayoniga muntazam jalb etish bola rivojlanishining barcha yo‘nalishlarida yuqori natijalarni ta’minlaydi.

Ota-onalar bilan hamkorlikning raqamli platformalarini (mobil ilova, elektron portfoliolar) kengaytirish.

Ota-onalar uchun pedagogik madaniyat bo‘yicha muntazam treninglar tashkil etish.

“Oila–bog‘cha–mahalla” uchlik modelini har bir ta’lim tashkilotida amaliyotga tadbiq qilish.

Pedagoglar uchun oilaviy pedagogika bo‘yicha maxsus malaka oshirish kurslarini yo‘lga qo‘yish.

Ota-onalar bilan qo'shma loyihalar (Family STEM, ijodiy festivallar, sog'lom turmush dasturlari)ni joriy etish.

Ota-ona ishtirokining samaradorligini baholash mezonlarini ishlab chiqish.

ADABIYOTLAR.

1. Epstein J. School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools. Westview Press, 2011.
2. UNESCO. Early Childhood Care and Education (ECCE) Policy Review Report. Paris: UNESCO Publishing, 2015.
3. OECD. Starting Strong III: A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care. OECD Publishing, 2012.
4. Mulkieva M. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2020.
5. Rasulova D. Oila va ta'lim hamkorligining pedagogik asoslari. Toshkent: Noshir, 2021.
6. O'zbekiston Respublikasi. "Ilk va maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonun. 2019-yil 16-dekabr.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Ilk va maktabgacha ta'lim davlat o'quv dasturi (DTS). Toshkent, 2020.
8. Suyunova G. Maktabgacha ta'limda oilaviy-pedagogik hamkorlikning nazariy asoslari. – "Ta'lim jarayoni" jurnali, 2021, №3.
9. Sheridan S., Knutsson O. Parental Engagement in Early Childhood Education: Practices, Barriers and Possibilities. Scandinavian Journal of Educational Research, 2020.
10. Fleeer M. Playworlds and Early Childhood Development: A Cultural-Historical Approach. Cambridge University Press, 2021.
11. Hoover-Dempsey K., Sandler H. Why Do Parents Become Involved? Review of Educational Research, 1997.
12. Murray J., Harrison L. Changing Families and Early Childhood Education. Routledge, 2018.

13. Hojimuratova N. Maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda oila bilan hamkorlik. Toshkent: TDPU, 2022.
14. Epstein J., Sheldon S. Improving Student Outcomes with School–Family Partnerships. Routledge, 2016.
15. Siraj-Blatchford I., Manni L. Effective Leadership in the Early Years Sector. London: Institute of Education, 2008.